

se i aktieselskaberne, går den centrale konflikt på, om arbejderne skal integreres i den nuværende magtbalance mellem ejere og arbejdere, eller om magtbalancen skal ændres til arbejderens fordel« (side 364-366).

Institutionelle analyser: kategori 3

Den tredje type analyser forudsætter, at den økonomiske magt ikke alene er et spørgsmål om virksomhedskoncentration, monopolmagt eller ejerskab af kapital, men en kompleks, sammensat størrelse hvori indgår de aktører som skaber betingelserne, hvorunder økonomien virker, hvorunder der produceres, osv. Den økonomiske magt udspringer ikke mere alene fra magten (ejerskab/kontrol) over kapitalen, men er som så mange andre oprindelige magtcentre f.eks. det politiske, i en historisk proces diffunderet ud i samfundet, hvor forskellige organiserede og ikke organiserede interesser påvirker den økonomiske udviklingsretning gennem bestemmelser om forhold, der virker ind på økonomien. »Institutionel økonomi« eller »forhandlingsøkonomi« er nogle af de nye betegnelser, som benyttes til at karakterisere denne type nationale økonomi på (jf. omtale af Ove Kai Pedersen m.fl. nedenfor). Men »forhandlingsøkonomi« er ikke noget nyt begreb endstige et særlig dansk bidrag til økonomisk teori. Der er tale om en matematisk inspireret »spilteoretisk« modelimport (Morgenstern og Von Neuman: »Theory of games«, 1944), som også er anvendt i den norske maktutredning, hvor den defineres sådan: »Resultatet er tiltakende sammenvevning af økonomiske maktgrupperinger og myndigheder: den administrative styringen i markedene videreføres, forvaltningens rolle i næringspolitikken øker, og det gis mer rom for forhandlinger mellom foretak og mellom foretak og myndigheter. Denne antakelsen kan vi sammenfatte i tesen om forhandlingsøkonomien« (NOU 1982: 3, side 185). Også den svenske maktutredning benytter begrebet.

Ove Kai Pedersen, m.fl.: »Demokratiets lette tilstand«, Spektrum, 1994, 243 sider

Bogen, som mere er et debatindlæg om det danske demokrati og den »danske forhandlingsøkonomi« end et egentligt forskningsbidrag, hævder, at det repræsentative og parlamentariske demokrati ikke længere besidder den politiske magt og at politikens tilblivelse

er udbredt, diffunderet ud i institutioner, bureaukrati, interesseorganisationer, virksomheder, m.v. Af relevans for økonomisk magt hedder det: »Den samfundsøkonomiske konstitution omfatter i dag to sæt af institutioner. Det første er de store antal råd og nævn, permanente og ikke-permanente udvalg, formelle og uformelle arbejdsgrupper, der er oprettet i den offentlige forvaltning – særligt inden for arbejds-, undervisnings-, miljø-, industri- og erhvervsministerierne. I alle disse sidder repræsentanter fra de mange private organisationer, men altid sammen med ministeren eller hans embedsmænd (...). Det andet er de mange institutioner på det private og det offentlige arbejdsmarked, oprettet til at forhandle, forlige, mægle og sanktionere overenskomstaftaler (...). En dominerende elite er samtidig skabt: den består af repræsentanter fra de politiske partier, der indgik det historiske kompromis, af repræsentanter fra de store organisationer, af embedsmænd fra de vigtigste ministerier, men først og fremmest af elitens præsteskab: økonomerne! Det var økonomerne, der formulerede forestillingen om økonomi Danmark (...). Økonomerne og deres videnskab, nationaløkonomien og dens opfattelse af virkeligheden, har radikalt ændret, hvorledes politik formuleres, besluttet og gennemføres, hvordan den politiske debat foregår, og hvem der deltager (...). Den samfundsøkonomiske konstitution forskyder derfor grænserne mellem stat og marked, politik og økonomi« (side 44-50).

Så meget om den store økonomi, den nutidige dansk forhandlingsøkonomi; det er også den økonomi, som de analyser, der tager udgangspunkt i en bekymring over koncentration af ejerskaber i den lille økonomi, i kontrollen over de store danske koncerner, mener at en lille kapitalkontrollerende elite kan øve en afgørende indflydelse på. Men det mener institutionalisterne er en for snæver synsvinkel. Forfatterne til »Demokratiets lette tilstand« fører deres forhandlingsøkonomiske begreb igennem til mikroøkonomien og til det forfatterne kalder »den forhandlingsøkonomiske virksomhed«. »Det var Schlüter og Dansk Arbejdsgiverforening, Industriens Arbejdsgivere og Industrirådet, der fik velfærdsopgaver flyttet over til virksomhederne, erhvervspolitikken privatiseret, miljøpolitikken gjort forhandlingsorienteret, og som fik overenskomstsyste- met decentraliseret og gjort virksomheden til ideologisk arnested (...). Den forhandlings-